

УДК 327(495):930.2(045)

Булик М.В.

Соціально–політичний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції у поглядах вітчизняних науковців

Досліджено основні підходи вітчизняних науковців до проблеми соціально–економічного розвитку Греції в умовах європейської інтеграції.

Ключові слова: соціально–політичний розвиток, європеїзація, європейська інтеграція, Європейський Союз.

Розглядаючи соціально–економічний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції, необхідно звернути особливу увагу на аналіз провідних наукових розробок, власне, науковців, які представляють наукові центри даної держави. Причини цього полягають у тому, що, не зважаючи на вагомий внесок грецьких політологів, економістів, соціологів в питання дослідження феномену європейської інтеграції та її наслідків для країн–членів, зокрема, Греції, їх основні наукові надбання не знайшли відповідного відображення в українській науковій думці. Водночас вони відрзняються оригінальністю, своєрідністю підходів до ролі окремих держав в процесі європейської інтеграції, а також неоднозначністю висновків щодо наслідків участі Греції в ЄС. Переваги та недоліки, що були відзначені грецькими дослідниками, можуть мати не лише теоретичне значення, але й практичну значущість в процесі реалізації євроінтеграційної політики України.

Історіографічний аналіз робіт з європеїзації зовнішньої політики Греції здійснено С. Ставрідісом. Ці роботи були поділені на наступні групи: ті, що приділяють увагу самому явищу європеїзації; ті, що досліджують реалізацію зовнішньої політики Греції в якості члена ЄС; а також ті, в яких розглядаються проблеми міждержавних відносин в регіоні з врахуванням ролі Європейського Союзу [21].

Насамперед, слід відзначити роботи, де розглянуто особливості розвитку Греції в II половині XX – на початку XXI ст. Серед науковців, які досліджували Грецію в цілому, необхідно відзначити Н. Зворонаса, Н. Калтчасу, С. Папакосма, А. Агнатопулоса, Г. Андреу, С. Бабанассіса, Т. Гіантісиса, Д. Дімітракопулоса, Е. Дінопулоса, П. Іоакімідіса, А. Левентіса, Г. Пагулатоса, Н. Пантелідіса, Т. Папаспіру, А. Пассаса, І. Петсаса, А. Сарріса, Л. Цукаліса, в яких було розглянуто політичні, економічні, культурні аспекти взаємовідносин Європейського Союзу та Греції в історичному контексті та на сучасному етапі.

К. Лавдас дослідив зміни в інституційному та політичному плані в Греції під впливом процесу євроінтеграції протягом 60–80-х рр. XX ст. Вперше, зокрема, були проаналізовані інтереси окремих соціальних груп, які впливали на прийняття урядових рішень. Автор докладно зупинився на причинах кризи, що виникла у відносинах Греції та ЄС через соціальну політику уряду ПАСОК в 1981–1985 рр., та програмі стабілізації національної економіки, яка реалізовувалася від тиском Європейських співнот в 1985–1987 рр. [16].

В колективній монографії «Греція в Європейському Союзі» під реакцією Д. Дімітракопулоса та А. Пассаса автори спробували поєднати всі раніше накоплені знання з даного питання. Основну увагу вони приділили питанням відкриття структурної політики ЄС на території Греції, зокрема, в галузі сільського господарства, управління регіонами, захисту навколишнього середовища, соціального регулювання. Також було проаналізовано еволюцію сприйняття суспільною думкою Греції ідеї європейської інтеграції – від романтичного захоплення та безапеляційного відкидання на початку до здорового скепсису та чіткого розуміння переваг участі країни ЄС на сучасному етапі. Автори доходять висновку, що не зважаючи на певні складнощі, Греція має поглиблювати участь в загальноєвропейських структурах [10].

Зміни, що відбулися в Греції під впливом європейської інтеграції, також проаналізував Л. Цукаліс. В основу дослідження він поклав тезу про пріоритетність впливу фактору європейської інтеграції в процесі здійснення політичних, економічних та соціальних реформ, що відбулися в країні за останні 30 років. Зокрема, Л. Цукаліс

зазначив, що Греція була просто змушена здійснити модернізацію економіки, відкривши ринки і підвищуючи конкурентоздатність вітчизняної продукції, подолати опір консерваторів та популістів на шляху до вступу в ЄС, довести необхідність модернізації країни. Цукаліс визначив також проблеми, які необхідно вирішувати, серед них клієнтизм та націоналізм, властивий грецькому суспільству. Він зазначив необхідність змін у зовнішній політиці Греції на Балканах та Східному Середземномор'ї, що, на його думку, пов'язано з економічними перевагами країни у порівнянні з сусидами [22].

Передумови та наслідки участі Греції в Європейському Союзі було досліджено С. Бабанассісом, виклав їх у формі рекомендацій для країн–кандидатів на вступ. Він проаналізував зміни, що відбулися в грецькій економіці на всіх етапах європейської інтеграції, виокремив основні проблеми, з якими стикалася Греція на цьому шляху. Водночас він докладно розглянув особливості перехідного адаптаційного етапу, переваги, які були надані ЄС на цей час, визначив економічні переваги, що проявилися протягом 80–х рр. XX – початку XXI ст. Водночас дослідник був змушений визнати, не зважаючи на всі успіхи Греції, вона так і не спромоглася наздогнати за рівнем матеріального благополуччя провідні держави ЄС. Грецію в даному плані він відніс до групи умовно–успішних держав разом з новими членами об'єднання та Португалією. Причини цього С. Бабанассіс бачить у історичних передумовах та відставанні у розвитку економіки Греції у порівнянні з такими державами, як Фінляндія, Швеція, Данія, Нідерланди, Австрія. Серед проблем, з якими стикається сучасна Греція, дослідник виокремив необхідність адаптації економіки до сучасних глобальних викликів, відставання у інформатизації країни, обмеженості виробництва продукції високотехнологічних галузей економіки [4].

Процес європеїзації Греції на сучасному етапі досліджено П. Іоакімідісом. Йому вдалося визначити основні підходи до терміну «європеїзація», проблеми, які постали перед владою Греції в процесі євроінтеграції та шляхи їх вирішення. Значна увага була приділена питанням оздоровлення політичної системи Греції, реформи системи регіонального управління, розвитку громадянського суспільства в країні. Підводячи підсумки, дослідник відзначив пріоритетну роль процесу європеїзації Греції в перегляді функцій і повноважень держави та суспільства, органів центральної влади та місцевого самоврядування [11].

Процес та наслідки впровадження Європейської політики гуртування для Греції було проаналізовано грецьким дослідником Г. Андреу. Ним був зроблений висновок про неефективність політики національного уряду, спрямованої лише на контроль за перерозподіленням фінансових коштів, що надходили з боку ЄС. Автор вважає, що влада довгий час не проводила територіально–адміністративну реформу, яка б надала, насамперед, фінансову незалежність органам місцевого самоврядування. При цьому уряд надав перевагу створенню приватних консультативних центрів, які, фактично, і визначали яким чином будуть витрачені дані кошти. При цьому дослідник вважає, що Європейська Комісія фактично пішла на поводу у грецького уряду, не бажаючи втручатися у внутрішні справи країни і брати на себе відповідальність за дії влади [2].

Аналіз внутрішньополітичних процесів в Греції знайшов своє відображення у дослідженнях А. Калогіру, П. Зервакіса, Х. Лирінциса, А. Мосчоноса, Е. Ніколакопулоса, І. Панарероса, Т. Паппаса, Н. Янніса.

Розвиток парламентської системи Греції в умовах європейської інтеграції розглянуто в дослідженні П. Зервакіса та Н. Янніса, що вміщено до колективного монографії політологів країн–членів ЄС, присвяченої національним органам законодавчої влади. Грецькі вчені дослідили також особливості політичної культури Греції, рівень співпраці між парламентом та виконавчою владою, перепони, що заважали швидкому впровадженню європейських норм в законодавство країни [23].

Увагу на особливостях електоральної системи Греції зосередили Х. Лирінцис та Е. Ніколакопулос. Зокрема, вони надали докладну інформацію щодо парламентських виборів у постдиктатурний час [17]. Грецькі вчені А. Калогіру та І. Панарерос також досліджували еволюцію виборчої системи Греції у 1974–1999 рр., зокрема, процес розподілення місць у відповідності до результатів виборів. На їх думку, найбільш об'єктивними є поправки, прийняті в 1989 р., що не позбавляли партію–переможця права на додаткові депутатські мандати [12].

Роль політичних партій Греції в процесі демократизації державного устрою у постдиктатурний період розглянуто Т. Паппасом. Основну увагу він зосередив на партії «Нова Демократія» (НД), досліджуючи наскільки її офіційна ідеологія відповідала реальним діям партії [19].

Ставлення політичних партій Греції до ідеї європейської інтеграції на прикладі виборів до Європейського парламенту дослідив А. Мосчонос. Він проаналізував результати виборів до Європарламенту протягом 1981–1994 рр., порівнявши їх з національними, розглянув електоральну базу провідних партій Греції та їх стратегію щодо ЄС [18].

Останні зміни, що відбулися в регіональній політиці Греції, проаналізовано Г. Петракосом та Ш. Психарісом. Розглянуті основні проблеми в даній сфері, законодавчі ініціативи, покликані модернізувати систему місцевого самоврядування у відповідності до вимог ЄС. Водночас серед проблемних питань, автори зазначили нестачу бюджетних коштів на ефективне впровадження регіональної реформи, високий рівень державного боргу, необхідність скорочення витратів на соціальну сферу, зменшення коштів Структурних фондів ЄС, що надаються Греції у зв'язку зі Східним розширенням об'єднання. Актуальним також є суперництво за повноваження та фінансові кошти між міністерствами та відомствами країни. Крім того, зберігається економічна та соціальна диспропорція у розвитку окремих регіонів країни [20].

До питання регіональної політики Греції в умовах європеїзації країни зверталися також К. Агорастоса, Г. Андреу, Е. Вареласа, А. Кассіматі, П. Гетіміс, Д. Грігоріаду, Л. Деметропулу, Т. Костопулоса, Х. Ладіаса, Х. Параскевопулос, Е. Стаматіу. Зокрема, А. Кассіматі зосередила увагу на оцінці впливу Європейського союзу на процес децентралізації управління в Греції, що відбувався в країні протягом 90–х рр. ХХ – на початку ХХІ ст. На її думку, саме ЄС відіграє ключову роль в стимулюванні демократичних змін у правлінні Грецією. Дослідниця розглянула систему управління периферіями Греції, повноваження регіональних чиновників, ступень їх відповідальності. У своїх висновках А. Кассіматі зазначила, що ЄС відіграє пріоритетну роль в процесі європеїзації системи регіонального управління Греції. Однак, це не означає, що у відносинах між центральною владою та регіонами встановився баланс владних повноважень. Причини цього, на думку дослідниці, полягають як в тому, що до початку 90–х рр. ХХ ст. Європейські співтовариства не мали чітко виробленої регіональної стратегії, так і в тому, що уряд ПАСОК зосередив увагу на вирішенні соціальних, а не управлінських питань [6].

Процес європеїзації системи регіонального управління Греції в контексті розвитку громадянського суспільства дослідили П. Гетіміс та Л. Деметропулу. Вони вважають, що держава, не зважаючи на все, продовжує активно впливати на процес участі регіонів в загальноєвропейському співробітництві. Лише під тиском ЄС уряд був змушений запросити до співпраці в даному питанні недержавні громадські організації, аналітичні центри [7].

Перспективи подолання регіональної диспропорції у розвитку Греції шляхом укрупнення територіально-адміністративних одиниць на прикладі Македонії та Фракії проаналізували Х. Ладіас та Е. Стаматіу. На думку дослідників, об'єднання процвітаючих та депресивних регіонів дасть можливість покращити рівень управління та інфраструктуру в них, перетворить їх на самодостатні господарчі комплекси. Однак при цьому необхідно уважно підходити до кожного окремого випадку з врахуванням економічних та соціальних особливостей кожної території [15].

Регіональну економічну спеціалізацію грецьких префектур протягом 1981–2001 рр. досліджувалася Г. Арабатісом та С. Софіосом. Було визначено регіони, де валовий регіональний продукт на душу населення перевищує середні показники по країні, і, відповідно, префектури, що відстають у своєму розвитку. Дослідники відзначили, що на островах та у гірських місцевостях необхідно активізувати програми регіонального розвитку, зокрема, із застосуванням коштів, які надходять від Структурних фондів ЄС [3].

Процеси європеїзації міського управління в Греції було розглянуто Д. Грігоріаду та П. Гетімісом, які відзначили, що позитивні зміни, пов'язані з запровадженням програм ЄС з розвитку органів місцевого самоврядування, наштовхуються на адміністративні обмеження національного уряду. Серед факторів, що заважають ефективному розвитку міського самоврядування дослідники особливу увагу надали таким, як фінансова залежність місцевих органів влади від уряду, слабкість громадянського суспільства та індивідуалістичність політичної культури греків [9].

Соціально-економічні процеси, що відбуваються в сучасній Греції, та політику уряду у даній сфері, було проаналізовано у дослідженнях С. Блавукоса, Е. Дінопулоса, В. Карагеоргіу, П. Казакоса, С. Катсіоса, А. Левентіса, Т. Пападопулоса, Х. Параскевопулоса, І. Петсаса, Е. Стаматіу.

Впровадження єдиної європейської валюти євро в Греції досліджено Е. Дінопулосом та І. Петсасом, які на основі теорії оптимальної валютної зони на прикладі ЄС спро-

бували довести переваги та недоліки процесу поглибленої євроінтеграції. Дослідники вважають, що Греція по праву отримала можливість вступити до Євросоюзу внаслідок ефективної діяльності уряду К. Сімїтіса, участь в якій має стратегічне значення для країни за рахунок потенціалу зростання національної економіки [8].

Актуальним та важливим, на думку автора, є дослідження рівня «тіньової» економіки та корупції в Греції, що було проведено С. Катсіосом. Він обґрунтовує необхідність радикальної податкової реформи, що сприяла б виходу економіки з «тіні». Така реформа мала б спростити нормативно-правове регулювання і посилила відповідальність за ухиляння від сплати податків [14].

Реакцію окремих груп інтересів на процес розширення ЄС дослідив С. Блавукос. Зокрема, аналізуючи позицію Конфедерації грецьких промисловців (SEV, СЕВ, КПП) в питанні приєднання нових центральноєвропейських членів Європейського Союзу, дослідник зосередився на наслідках цього процесу для окремих галузей економіки, виявленні переваг та потенціальних втрат для підприємств країни [5].

Зміни, що відбуваються у Грецькій православній церкві (ГПЦ) під впливом Європейського Союзу, її ставлення до процесу євроінтеграції, її спроби впливати на даний процес проаналізовано В. Карагеоргіу. Дослідник, зокрема, зазначив прагнення ГПЦ відігравати більш активну роль в громадському просторі ЄС, водночас визначаючи себе як захисника православ'я в рамках Союзу, противника втрати грецьким народом власної національної ідентичності, культури та релігії [13].

Зовнішня політика Греції на сучасному етапі, її засади та механізми реалізації знайшли своє відображення в дослідженнях А. Агнатопулоса, П. Галліса, Т. Гіаннітіса, І. Грігоріадіса, С. Ставрідіса, Н. Пантелідіса, Т. Папастіру.

Грецький вчений А. Агнатопулос аналізує зміни у зовнішній політиці Греції після приєднання до ЄС. При цьому автор розглянув основні підходи до поняття «європеїзація» з точки зору зовнішньої політики, визначивши необхідність формування єдиної теоретико-методологічної основи, що сприяла б розумінню сутності впливу ЄС на Грецію. Він зазначив, що процес європеїзації зовнішньої політики має, насамперед, внутрішні передумови, що полягають у розумінні суспільством необхідності соціальних, економічних та політичних реформ. На думку А. Агнатопулоса, тиск з боку ЄС відіграє важливу, але не пріоритетну роль. Крім того, досягненням процесу європейської інтеграції Греції дослідник вважає визначення належності національної ідентичності греків до європейських народів, що дозволило їм почати перегляд свого бачення регіональної безпеки, зокрема, відносин з Туреччиною [1].

Розглянувши ступінь наукового розроблення проблеми соціально-політичного розвитку Греції в умовах європейської інтеграції, автор звернув увагу на той факт, що основна частина досліджень з даного питання зосереджена в рамках спеціалізованих «мозкових центрів», які тісно співробітничать з органами державної влади та місцевого самоврядування, загальноєвропейськими інституціями, політичними партіями та бізнес-структурами країни. Такими чином, досліджувані проблеми розглядаються одночасно на рівні концептуально-теоретичного осмислення, і на рівні практичного застосування отриманих результатів. Водночас слід зазначити необхідність більш докладного вивчення передумов та наслідків європейської інтеграції для країн-членів ЄС у вітчизняній науковій думці з метою вироблення практичних рекомендацій щодо України.

Список використаних джерел

1. Agnantopoulos A. The Europeanization of Greek Foreign Policy. A Conceptual Framework and an Empirical Application in Greek-Turkish Relations / A. Agnantopoulos // The Papers of the 2nd LSE Symposium on Modern Greece. – 2005. – June 10. – 49 p.
2. Andreou G. The Dynamics of EU Cohesion Policy in Greece / G. Andreou // OEUE Occasional Paper. – 2004. – September. – No. 4.4. – 40 p.
3. Arabatzis G. Regional specialization of Greek prefectures for the time period 1981 – 2001 / G. Arabatzis, S. Sofios // ERSA conference papers. – 2006. – August. – ERSA06P811. – 18 p.
4. Babanassis St. Greece: Lessons of her performance in the European Union [Електронний ресурс] / St. Babanassis. – Режим доступу: <http://www.international.ucla.edu/media/files/greece05.pdf>.
5. Blavoukos S. Socio-Economic Interests Groups in Greece and Enlargement: the Case of the Confederation of Greek Industrialists (SEV) / S. Blavoukos // The Papers of the 3rd EPIC Workshop. – Florence, 2002. – 23 p.
6. Cassimati A.A. The EU and regional reform in Greece / A. A. Cassimati // Workshop III: Greece and the EU. – Manchester, 2003. – 23 pp.

7. Demetropoulou L. Europeanization towards new forms of regional Governance in Greece / L. Demetropoulou, P. Getimis // The materials of the Regional Studies Association International Conference. – Pisa, 2003 – 41 p.

8. Dinopoulos E. Greece and the Euro [Електронний ресурс] / E. Dinopoulos, I. Petsas. – Режим доступу: http://www.clas.ufl.edu/jur/200603/papers/paper_palfi.html.

9. Getimis P. The Europeanization of Urban Governance in Greece: A dynamic and contradictory process [Електронний ресурс] / P. Getimis, D. Grigoriadou. – Режим доступу: http://www2.polito.it/ricerca/eupolis/euracference2002/Paper_pdf/66%20grigoriadou%20getimis.PDF.

10. Greece in the European Union / D. Dimitrakopoulos, T. Couloumbis, A. Passas, P. Pezados; edited by D. Dimitrakopoulos, A. Passas. – London: Routledge, 2004. – 224 p.

11. Ioakimidis P.S. The Europeanization of Greece: An Overall Assessment [Електронний ресурс] / P.S. Ioakimidis. – Режим доступу: http://www.ekem.gr/archives/2002/01/the_europeaniza.html.

12. Kalogirou A. Analysis and Comparison of the Greek Parliamentary Electoral Systems of the Period 1974–1999 / A. Kalogirou, J. Panareros. – Athens, 1999. – 102 p.

13. Karageorgiou V. The EU's impact on the Orthodox Church of Greece [Електронний ресурс] / V. Karageorgiou. – Режим доступу: http://www.lse.ac.uk/collections/hellenicObservatory/pdf/2ndSymposium_papers_pdf/Vassiliki_Karagerorgiou_paper.pdf.

14. Katsios St. The Shadow Economy and Corruption in Greece / St. Katsios // South–Eastern Europe Journal of Economics. – 2006. – No. 1. – P. 61–80.

15. Ladias Ch. Regional policy in Greece of tomorrow. The perspectives of the «broader regions» / Ch. Ladias, E. Stamatiou. – ERSA conference papers. – 2006. – August. – ERSA06P825. – 10 p.

16. Lavdas K. The Europeanization of Greece: Interest Politics and the Crises of Integration / K. Lavdas. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 1998. – 337 p.

17. Lyrantzis Ch. Political System and Elections in Greece [Електронний ресурс] / Ch. Lyrantzis, E. Nikolakopoulos. – Режим доступу: http://www.video.minpress.gr/.../aboutgreece/aboutgreece_political_system.pdf.

18. Moschonas A. Political parties and European integration. The Greek experience [Електронний ресурс] / A. Moschonas // Paper presented to the Fourth Biennial International Conference of the European Community Studies Association. – Charleston, 1995. – 29 p. – Режим доступу: http://aei.pitt.edu/7319/01/003009_1.pdf.

19. Pappas T. S. Making party democracy in Greece T. S. Pappas. – New York: ST. MARTIN'S PRESS, INC., 1998 – 212 p.

20. Petracos G. Regional Policy Greece: an Overview and the Recent Policy Change / G. Petracos, I. Psycharis // ERSA conference papers. – 2006. August. – Ers06p948. – 16 p.

21. Stavridis St. The Europeanization of Greek foreign policy: A literature review [Електронний ресурс] / St. Stavridis. – Режим доступу: <http://www.lse.ac.uk/collections/hellenicObservatory/pdf/Stavridis-10.pdf>.

22. Tsoukalis L. Greece in the European Union [Електронний ресурс] / L. Tsoukalis. – Режим доступу: <http://www.ekem.gr/doc/File%207%20-%20Greece%20EU.pdf>.

23. Zervakis P. The Parliament of Greece. Slow but Constant Moves Towards European Integration / P. Zervakis, N. Yannis // National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers / Edition by Maurer A., Wessels W. – Baden–Baden, 2001. – P.147–172.

Булык М.В. Социально–политическое развитие Греции в условиях европейской интеграции во взглядах отечественных ученых

Исследованы основные подходы греческих ученых к проблеме социально–экономического развития Греции в условиях европейской интеграции.

Ключевые слова: социально–политическое развитие, европеизация, европейская интеграция, Европейский Союз.

Bulyk, M.V. Social and political development of Greece in the European integration in the views of national scientists

The basic approaches to the problem of domestic scientist's social and economic development of Greece in European integration.

Key words: social and political development, Europeanization, European integration, European Union.

УДК 32.351

Ржевська Н.Ф.

Інституційний вимір політичного аналізу і прогнозування в США

У площині дослідження знаходиться проблема інституціоналізації аналізу і прогнозування. Зокрема, розкрито питання щодо змісту даного поняття і його конкретної інтерпретації в умовах становлення аналітичної експертизи в США. Визначено основні причини, що спричинили ці процеси та наслідки інституціоналізації політичного аналізу і прогнозування.

Ключові слова: політичний аналіз, політичне прогнозування, інституціоналізація, «мозковий центр», політичне рішення.

Цілеспрямоване використання політичного аналізу – сукупності різних наукових методик, що дають можливість досліджувати конкретні політичні події та політичні ситуації, створювати науково–обґрунтовані прогностичні припущення щодо їх можливого розвитку й ухвалювати компетентні політичні рішення, є вкрай актуальним. Саме професійне застосування політичного аналізу, що підтверджують аналітики–практики [2, с.5], може сприяти якісному перевороту в цьому процесі, і є власне його головною прикладною функцією.

Вартісним видається з приводу цього твердження вітчизняних дослідників про те, що можливість вирішення цього завдання передбачає реалізацію двох основних завдань. Перше, необхідно остаточно затвердити в правах, або, інакше кажучи, інституціалізувати політичний аналіз як один з актуальних напрямів розвитку політичної науки в сучасному суспільстві. Друге – чітко визначити методологію політичного аналізу, можливості його застосування, його предметне й проблемне поле, розробити, з урахуванням зарубіжного досвіду, власні методики дослідження, прийнятні для застосування в наших умовах [5].

З огляду на потреби політиків та міжнародного експертного середовища у виробленні механізмів та засобів, що дозволили б прогнозувати кризові ситуації та потенційні конфлікти, життєво важливо закріпити певні типи соціальних взаємодій, зробити їх узгодженими, доцільними, такими, що відбувалися б за певними правилами, і були б обов'язковими для соціальних спільнот, організацій та груп.

Цій меті підпорядковують свої дії такі елементи суспільства, як соціальні інститути, що мають змогу створити міцну і стійку систему відносин між людьми у складному суспільному середовищі, формувати соціальний порядок, необхідний для задоволення об'єктивних потреб щодо безпеки, збереження умов матеріального життя, соціальних благ, цінностей культури тощо. У широкому розумінні, соціальні інститути є відносно стабільними моделями поведінки людей і організацій, історично сформовані у певній сфері життєдіяльності суспільства.

Інституціоналізація (institutionalization) – це процес формування різних типів соціальної діяльності в якості соціальних інститутів [6, с.373], а також результат процесу, коли соціальні дії упорядковуються в сталі соціально–структурні особливості [1, с.248].

Найважливішими передумовами цього процесу можна вважати:

- появу у певних суспільств потреб у нових типах соціальної діяльності й відповідних їм соціально–економічних і політичних умов;
- розвиток необхідних організаційних структур і пов'язаних з ними соціальних норм і результатів поведінки;
- інтернаціоналізацію індивідами нових соціальних норм і цінностей, формування на цій основі системи потреб особистості, ціннісних орієнтацій та очікувань.

Що стосується інституціалізації в прогнозуванні, то це – тривалий і поступовий процес. Для її здійснення необхідною умовою є наявність об'єктивної потреби прогно-

Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

Українська Академія Наук

Тілея
Науковий вісник

Збірник наукових праць

- Історичні науки
- Філософські науки
- Політичні науки

Випуск 60 (№ 5)

Київ – 2012

Булик М.В. Соціально-політичний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції у поглядах вітчизняних науковців	732
Ржевська Н.Ф. Інституційний вимір політичного аналізу і прогнозування в США.....	737
Романенко О.В. Політична комунікація в мережі Інтернет: польський досвід	742
Шелейко О.В. Набуття Пакистаном та Індією ядерної зброї як фактор укріплення стабільності в Південній Азії	747
Мокляк С.П. Офсетна політика Держави Кувейт при імпорті озброєння та військової техніки.....	751
Двуреченська О.С. Кашмірська проблема: еволюція та сучасний стан	756
Джафаров С.Т. Національний державний устрій Азербайджану та його взаємозв'язок з інтеграційними процесами у світі.....	761

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Король В. Ю. Рецензія на монографію: Сегада С.П. Створення та розвиток української військової преси (XX – початок XXI століття).....	765
Литвин М.Р. Рецензія на монографію: Соляр І.Я. Зовнішні орієнтації національно-державницьких партій Західної України (1923 – 1939). – Львів, 2011.	766
Магда Є.В. Рецензія на монографію: Овчар І.В. Політичні трансформації у Радянському Союзі в період перебудови (1985–1991 рр.). – К.: Видавництво ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2011. – 228 с.	767
Набока С.В., Казьмирчук Г.Д. Новий підручник з історії української культури. Рецензія на підручник: Довжук І. В. Історія культури України: Підручник / Довжук Ігор Володимирович. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – 552 с.	768
Фіров П.Т. Рецензія на монографію: Козлов М.М. Місце та роль служителів язичницького культу в релігійному та політичному житті східних слов'ян (IX–XI ст.) / Козлов Михайло Миколайович. – Миколаїв. – Видавництво МДГУ ім. П. Могили. – 2007. – 190 с.	770

ДОДАТКИ

Філософські науки

Балан Н.В. Пуританська концепція гріха як провідний мотив роману Н. Готорна «Багряна літера».....	772
--	-----

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Рижков М.М., Керимова Н.С. Специфіка використання маніпулятивних технологій під час передвиборчої кампанії в РФ 2011 року.....	776
Шелейко О.В. Можливість набуття терористичними угрупованнями ядерної зброї	779
Каракуц А.М., Бугар А.А. Роль жінки у дипломатії: історія, сучасні тенденції та перспективи ..	784

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Кривошея В.В. Соборницькі ідеї в казацько-гетманському державстві (середина XVII – кінець XVIII ст.)	5
Коваль Д.П. Роль Ф.Прокоповича в оновленні навчального курсу риторики в Києво – Могилянській академії на початку XVIII в.	13
Верховцева І.Г. Українське Придніпров'я в славяно-романських відносинах в Северо-Западному Причорномор'ї в середньовіччя і ранньомодерну епоху: етноконфесійні аспекти	18
Баковецька О.А. Ограничение властью прав римско-католической церкви Украины в 30 – 90 годах XIX столетия: экономический аспект вопроса	22
Герун В.Б. Галицкая политика и «Русский сепаратизм»: общественно-политическая деятельность Ивана Наумовича в 1860-х годах	27
Константинова Ю.В. Дворянское землевладение на Юге Украины во второй половине XIX – начале XX вв.	35
Соколовская Ю.В. Помощь детям в Харькове во второй половине XIX – в начале XX ст. в рамках Ельберфельдской системы	40
Симоненко І.В. Роль М.А. Павлова в розвитку металургічної промисловості Юга України (друга половина XIX – початок XX вв.).....	43
Линецкий Л.М. Аграрные преобразования на Украине в первой половине XX столетия.....	47
Мануилова Е.В. Национальное административно-территориальное строительство в юго-западной Украине в 1920 – 1930 – х гг.	53
Скробач Б.Н. Кавалерийские подразделения Красной Армии на начальном этапе польско-советской войны 1920 г.	58
Онипко Т.В. Александр Билимович об особенностях развития советской потребительской кооперации в 1920-е гг.	63
Гуцалюк І.А. Суд и судопроизводство в Западной Волыни за «Второй» Украинской Народной Республики	69
Лазуренко В.Н. Участие зажиточных слоев украинского села в деятельности органов сельского самоуправления (1921 – 1924 гг.).....	77
Кулик Ж.И. Формирование национального сознания Елены Телиги	84
Богдашина Е.Н. Методика научных исследований М.М. Ковалевского	89
Архирейский Д.В. От тарифа к тарифу: советское таможенно-тарифное регулирование 1924–1927 годов	94
Михайличенко Д.Ю. Всеукраинский институт труда и становление харьковской школы научного менеджмента (1921 – 1930 гг.).....	100
Никитенко К.В. Частные банки в парадигме советского общества: попытка подконтрольного привлечения к восстановительным процессам (историко-идеологический аспект).....	107
Срибная М.А. Международный Красный Крест и положения военнопленных в годы Второй мировой войны	115
Титаренко Е.Ю. Эволюция образа Германии в сознании населения Донбасса в период Великой Отечественной войны	121
Абакумова В.И., Панченкова Н.А. Роль Всесоюзного общества изобретателей и рационализаторов в контексте социально-экономической жизни УССР 1958–1964 гг.....	126
Петасюк Е.И. Национальное искусство в процессы государственного развития Украины постсоветского периода	131
Заблоцкая Н.В. Состояние православного населения УССР в начале 1960-х – середине 1980-х гг.	137